

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΕΙΑ

τοῦ Πρωτοπρ. Κυριακοῦ Τσουροῦ
Γραμματέως τῆς Σ. Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Αἱρέσεων

Ἰσχύει διαχρονικά καί μάλιστα στήν ἐποχή μας τό ἀρχαιοελληνικό γνωμικό «ἀρχή σοφίας ὀνομάτων ἐπίσκεψις» ἢ μέ τήν ἄλλη ἐκδοχή του «ἀρχή παιδεύσεως ὀνομάτων ἐπίσκεψις». Τό γνωμικό αὐτό βρίσκει σήμερα τήν ἐφαρμογή του ἰδιαίτε-
τως στον τομέα τῆς λεγομένης «νέας πνευματικότητας», ὅπως αὕτη «λανσάρεται»
ἀπό τίς σύγχρονες αἱρέσεις καί τίς ποικιλώνυμες παραθρησκευτικές ὁμάδες τῆς
«Νέας Ἐποχῆς».

Σ' ὅλες αὐτές τίς μορφές «θρησκείας» γίνεται πολὺς λόγος γιά Θεό, γιά νόημα
ζωῆς, γιά φώτιση καί σωτηρία, γιά σίγουρες «λύσεις» στά ὑπαρξιακά καί ὄχι μόνο,
προβλήματα τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου. Μεγάλη εἶναι ἡ «ζήτηση», πλούσια ἡ
«προσφορά». Ὑπάρχει «ὑπεραγορά θρησκείας», ἔλεγε ὁ μακαριστός π. Ἀντώνιος
Ἀλεβιζόπουλος. Ἄλλοι διακηρύττουν ὅτι μόνο αὐτοί κατέχουν τήν εὐαγγελική ἀλή-
θεια καί τήν αὐθεντική ἐρμηνεία της. Ἄλλοι ὑπόσχονται ὅτι θά τήν ἀποκαλύψουν
σέ «ἐκλεκτούς» μέσα ἀπό μυήσεις καί ἀπόκρυφες τεχνικές. Ἀρκεῖ ὁ ὑποψήφιος
ὁπαδός νά παραδοθῇ στόν ἀρχηγό ἢ στήν ὁμάδα.

Ὁ πολλαπλῶς προβληματισμένος σύγχρονος ἄνθρωπος, στή ἀναζήτησή του
γιά τό νόημα τῆς ζωῆς, ἀνίδεος γιά τήν ταυτότητα καί τήν ποιότητα τῆς προσφορᾶς,
ἀνίσχυρος ἢ ἀπληροφόρητος, ἐμπιστεύεται τίς ὑποσχέσεις καί ἀφήνεται στούς χει-
ρισμούς ἐπιτήδειων «ἐμπόρων κάλπικης ἐλπίδας», ἐκλαμβάνοντας τό ψεύδος ὡς
ἀλήθεια, τήν αἰρετική δοξασία ὡς Ὁρθόδοξη διδασκαλία.

Ποῦ πρέπει νά ἀναζητηθῇ ἡ αἰτία; Ποῦ ὀφείλεται ἡ σύγχυση; Ποῦ ἐντοπίζεται
τό σοβαρό αὐτό πνευματικό καί ποιμαντικό, συχνά μάλιστα καί κοινωνικό πρόβλη-
μα;

Ἐχει διαπιστωθῇ ὅτι δύο εἶναι πρωτίστως οἱ αἰτίες: ἀφ' ἑνός, ἡ ἐλλιπής καί
ἀνεπαρκής γνώση τῆς Ὁρθόδοξης Πίστεως μας καί ἀφ' ἑτέρου, τά ποικίλα προσω-
πεῖα, μέ τά ὁποῖα παρουσιάζεται καί δρᾷ ἡ πλάνη. Πάντοτε εἶναι ἐπίκαιροι οἱ λόγοι
τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅτι «ὁ σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. οὐ
μέγα οὖν εἰ καί οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης»
(Β' Κορ. ια' 14). Ἐξάλλου, ὁ Ἰδιος ὁ Κύριος προειδοποίησε ὅτι «ἐγερθῇσονται ψευδό-
χριστοι καί ψευδοπροφῆται καί δώσουσι σημεῖα καί τέρατα, ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυ-
νατόν καί τούς ἐκλεκτούς» (Ματθ. κδ' 24).

Τό πρόβλημα ὁμως γίνεται ἐντονώτερο καθόσον οἱ αἱρέσεις καί οἱ ὁμάδες τῆς
«Νέας Ἐποχῆς» χρησιμοποιοῦν συστηματικά ὀνόματα, τίτλους καί ὅρους Ὁρθόδο-
ξους μέ διαφορετική ἔννοια καί περιεχόμενο, πού φαίνονται ἀλλά δέν εἶναι Ὁρθό-
δοξα. Γι' αὐτό εἶναι ἀναγκαῖα ἡ «ἐπίσκεψις τῶν ὀνομάτων», γιά νά διαπιστώσουμε
ἂν αὐτό πού μᾶς ἀκούγεται γνώριμο εἶναι πράγματι καί γνήσιο, ὅπως τό διδαχθή-
καμε στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας. Εἶναι δηλαδή ἀναγκαῖο νά ἐξετάσουμε ἂν πρό-
κειται περί αὐθεντικῆς καί γνήσις Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας ἢ γιά προσωπεῖο πλά-
νης.

Ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, φερειπεῖν, γιά τήν ὁποία μιλοῦν πληθωρικά οἱ Πεντηκοστιανοί καί οἱ λοιποί Νεοπροτεστάντες, δέν εἶναι ἓνα στιγμιαῖο γεγονός, ὅπως ὑποστηρίζουν, ἀλλά δωρεά πού χαρίζεται στόν πιστό μετά ἀπό ἓνα συνεχῆ καί ἰσόβιο πνευματικό ἀγώνα. Ἡ τελούμενη ἀπ' αὐτούς «Θεία Εὐχαριστία» δέν εἶναι Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ, κατ' οὐσίαν, ἀλλά σύμβολα. Γι' αὐτό μπορεῖ νά πλύνῃς τά ποτηράκια μέ τά ὁποία προσφέρεται στόν νεροχύτη. Ὁ Ποιμένας δέν ἔχει «Ἀποστολική Διαδοχή», γιατί δέν ἔχει γνήσια χειροτονία οὔτε γνήσια «Ἀποστολική Διδασκαλία».

Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, ὁ «θεός» τῶν ὁμάδων τῆς «Νέας Ἐποχῆς» δέν ἔχει καμία σχέση μέ τόν Δημιουργό τοῦ Σύμπαντος, γιατί εἶναι μέρος τοῦ κτιστοῦ Σύμπαντος καί ταυτίζεται μ' αὐτό, εἶναι ἀπρόσωπη «Συνειδητότητα» καί «Ἐν Ὀλον» μέ τό Σύμπαν. Δέν ὑπάρχει διάκριση κτιστοῦ καί ἀκτίστου, ὁ ἄνθρωπος εἶναι «ἐκροή τοῦ Θεοῦ», ὅπως καί ὅλα τά ὄντα, εἶναι τά πάντα κατ' οὐσίαν «θεός». Ὁ ὅρος «Χριστός» δέν ἐννοεῖ τόν ἱστορικά Ἰησοῦ Χριστό, ἀλλά «χριστική κατάσταση», στήν ὁποία βρέθηκαν στό παρελθόν καί βρίσκονται καί στό παρόν διάφοροι «μεσσίες» κ.π.ἄ.¹

Ἐξάλλου, ὑπάρχουν σύγχρονες αἱρέσεις καί παραθρησκευτικές ὁμάδες τῆς «Νέας Ἐποχῆς» πού δραστηριοποιοῦνται κάτω ἀπό δύο εἰδῶν προσωπεῖα: Οἱ χριστιανικές αἱρέσεις ἢ οἱ παραχριστιανικές ὁμάδες αὐτοπροσδιορίζονται ὡς «Ἐκκλησίες»: «Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ», «Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ», «Ἐλευθέρα Ἀποστολική Ἐκκλησία τῆς Πεντηκοστῆς», Χριστιανική Ἐκκλησία», «Ἐκκλησία τοῦ Τετραγωνικοῦ Εὐαγγελίου», «Ἐκκλησία τῶν Χριστιανῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά» κ.π.ἄ. Ἡ προσπάθειά τους, λένε, εἶναι νά κάνουν Χριστιανούς τούς Ἕλληνες Ὁρθόδοξους Χριστιανούς.

Οἱ ὁμάδες τῆς «Νέας Ἐποχῆς», ἐνῶ εἶναι ἀσυμβίβαστες πρός τήν Ὁρθόδοξη Πίστη, διακηρύττουν ὅτι ταυτίζονται μ' αὐτήν καί ὅτι βοηθοῦν τούς Ὁρθόδοξους Χριστιανούς νά γίνουν καλύτεροι Ὁρθόδοξοι. Μερικές ἀπ' αὐτές δέν διστάζουν νά φέρουν ψευδοορθόδοξους ἢ «ἁθώους» τίτλους: «Πνευματικός Ὁμιλος Ἀθηνῶν Τό Θεῖο Φῶς», «Σύλλογος Προσκυνητῶν Ἀκτίστου Φωτός "Ἅγιος Πατάπιος"», «Κέντρο τῆς Θεοτόκου», «Κοινότης Χριστιανῶν», «Ἑλληνική Ἐκκλησία τῆς Σαηεντολογίας», «Ἑλληνική Ὁργάνωση Γυναικῶν γιά τήν Παγκόσμια Εἰρήνη», «Οἰκογένεια» κ.π.ἄ. Ἀκόμη παρουσιάζονται ὡς Ἰνστιτοῦτα Ψυχοθεραπείας, Φιλοσοφίας, Γυμναστικῆς, Ἀνάπτυξης τοῦ νοῦ, ἢ ὡς Ἐναλλακτικές Θεραπεῖες κ.λπ.

Υπόσχονται τήν σωτηρία, κατά κυριολεξία τήν αὐτοσωτηρία, τήν φώτιση, τήν αὐτογνωσία, τήν ἀποκάλυψη τῆς ἀπόκρυφης γνώσης, τήν θεραπεία ἢ καί τήν αὐτοθεραπεία καί τελικά τήν ἀπόκτηση τοῦ «νοήματος τῆς ζωῆς». Βεβαίως, ὅλα αὐτά ὡς ἀποτέλεσμα τῶν ἰδίων τῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου, ἀφοῦ, ὅπως εἶπαμε, ἐκτός αὐτοῦ Θεός δέν ὑπάρχει ὡς πηγή καί αἰτία τῶν ἀγαθῶν ἢ χορηγός τῆς φώτισης καί τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅλες αὐτές οἱ ὑποσχέσεις προσφέρονται κάτω ἀπό πολλά καί ποικίλα προσωπεῖα, πού εὐκόλα ξεγελοῦν τόν ἀνύποπτο ἄνθρωπο. Οὔτε ἡ ἀληθινή ταυτότητα τοῦ προσηλυτιστῆ ἀποκαλύπτεται ἀπό τήν ἀρχή οὔτε ἡ πραγματική διδασκαλία του φανερώνεται. Αὐτός ἄλλωστε εἶναι καί ὁ ὀρισμός τοῦ προσηλυτισμοῦ: ἡ δι'

¹ Βλέπε περισσότερα στό βιβλίό μας: Σύγχρονες αἱρέσεις καί «Νέα Ἐποχή», Ποιμαντική προσέγγιση καί ὁριοθέτηση, ἔκδ. ENNOIA, Ἀθήνα 2018.

ἀπατηλῶν καί ἀθεμίτων μέσων προσπάθεια διείσδυσης καί ἀλλαγῆς στό θρησκευτικό πιστεύω ἑνός ἀτόμου, μέ ἐκμετάλλευση τῆς ἄγνοιάς του, τῆς ἀνάγκης του ἢ τῆς πνευματικῆς ἀδυναμίας του². Αὐτή εἶναι καί ἡ βασική διαφορά του ἀπό τήν κατήχηση. Στήν κατήχηση **φανερά** καί μέ σεβασμό στήν ἐλευθερία τοῦ κατηχούμενου ἢ τοῦ συγκατιθεμένου κηδεμόνα του, ὁδηγεῖται καί οἰκοδομεῖται στήν πίστη ἀπό τά ἀπλούστερα στά σημαντικώτερα, χωρίς νά ἀλλάζει ἢ νά ἀλλοιώνεται τό ἀντικείμενο τῆς πίστεως ἢ νά εἰσάγονται στή συνέχεια διδασκαλίες ἢ δοξασίες διαφορετικές ἢ ἀντίθετες ἀπό τίς ἀρχικές. Ὑπάρχει δηλαδή μιᾶ διήκουσα καί συνεπής πορεία οἰκοδομῆς στήν πίστη. Ἀντιθέτως, στόν προσηλυτισμό ὁ προσηλυτιστής μέ τό προσωπεῖο προσποιεῖται τόν χριστιανό, ἐνῶ δέν εἶναι, ἢ λέει ὅτι εἶναι Ὁρθόδοξος, ἐνῶ δέν εἶναι, ἢ ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ δοξασίες τῆς ὁμάδος του δέν ἀντιβαλίνυν στήν Ὁρθόδοξη Πίστη, ἐνῶ τήν ἀκυρώνουν οὐσιαστικά. Τό πραγματικό πρόσωπο τῆς ὁμάδας ἢ τοῦ ἀρχηγοῦ φανερώνεται ἀφοῦ προηγουμένως ἐφαρμοσθῇ ὁ κατάλληλος «χειρισμός» τοῦ ὑποψήφιου ὁπαδοῦ, ἢ ἐγλωβιστεῖ στή ὁμάδα μέ μελετημένους τρόπους, ὅπως, φερειπεῖν, γραπτές ἐξομολογήσεις, ὑπογραφή ὑπευθύνων δηλώσεων, παραχώρηση περιουσιακῶν ἢ ἄλλων στοιχείων, συμμετοχή σέ ἀνάρμοστες ἢ παράνομες δραστηριότητες κ.ο.κ. Τότε πλέον εἶναι δύσκολο ἂν μή ἀδύνατο νά ἀποχωρήσει.

Μέ ὅλους τούς παραπάνω τρόπους ἄλλες ὁμάδες παρουσιάζονται ὡς «ἐκκλησίες» καί ἄλλες, οἱ παραθρησκευτικές, ὡς σύμφωνοῦσες ἢ συμπληρωματικές τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως.

Πῶς ὅμως μιᾶ ὁμάδα, ἔστω καί μέ χριστιανικά χαρακτηριστικά, μπορεῖ νά ὀνομάζεται «ἐκκλησία» καί νά ἀπαιτεῖ μάλιστα τήν μοναδικότητα, ὅταν ἐμφανίστηκε μόλις πρὶν μερικές δεκαετίες; Ποιά σχέση καί συνέχεια μπορεῖ νά ἔχει μέ τήν ἱστορική Ἐκκλησία πού ἵδρυσε ὁ Χριστός πρὶν εἴκοσι αἰῶνες;

Ὑποστηρίζουν οἱ Πεντηκοστιανοί, οἱ Νεοπροτεστάντες καί οἱ «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά» ὅτι ἡ Ἐκκλησία πού ἵδρυσε ὁ Χριστός, γύρω στόν 4^ο αἰῶνα, ἔπese σέ πλάνη καί ἀποστασία. Τήν ἐκπροσωποῦν πλέον οἱ ἴδιοι, ἀποκατεστημένη στήν γνήσια μορφή της.

Δέν ἀντιλαμβάνονται οἱ πλανεμένοι ἀδελφοί μας ὅτι, μέ τόν ἰσχυρισμό τους αὐτόν, ἐκστομίζουν, κατά τοῦ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τήν φοβερώτερη βλασφημία. Ἐκεῖνος εἶπε καί διεβεβαίωσε: «οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς» (Ματθ. 1στ' 18). «ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμί πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. κη' 20). «ὅταν δέ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» (Ἰωάν. 1στ' 13). Ὁ Κύριος εἶναι ζῶν καί παρὼν καί ὁ Παράκλητος, τό Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας ἦλθε καί ὁδηγεῖ τήν Ἐκκλησία πού ἵδρυσε ὁ Χριστός «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν». Γί' αὐτό ἡ Ἐκκλησία, ἡ Μία, Ἀγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, εἶναι, ὅπως μᾶς βεβαιώνει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος «στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμ. γ' 15).

Εἶναι ποτέ δυνατόν οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου νά μὴν ἔχουν αἰώνια ἰσχύ, «ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»; Ὁ ἴδιος δέν μᾶς εἶναι ὅτι «ἐγὼ εἰμί ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια»

² Βλέπε ἄρθρο 13 τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος καί Νόμους 1363/1938 καί 1672/1939.

(Ιωάν. ιδ' 6); Είναι δυνατόν νά ἔπαυσε νά ὑπάρχει ἡ Ἐκκλησία «*ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος*» (Πράξ. κ' 28); Είναι δυνατόν νά ὑπάρχουν κενά καί χάσματα, καί μάλιστα αἰώνων, στήν ζωή καί τήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας; Είναι δυνατόν ἡ Κεφαλή τοῦ Σώματος -τῆς Ἐκκλησίας- νά παύσει νά καθοδηγεῖ, νά ζωοποιεῖ τό Σῶμα Της καί νά προνοεῖ γι' αὐτό; Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ Χριστός «*παρατεινόμενος εἰς τοὺς αἰῶνας*». Ἡ Ἐκκλησία ταυτίζεται μέ τόν Χριστό, μέ τήν Ἀλήθεια, γι' αὐτό **ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ σωτηρία**.

Ἡ Ἀλήθεια, κατά τήν Χριστιανική Πίστη, εἶναι πρόσωπο. Κάθε προσωπεῖο εἶναι ἀνίσχυρο νά ἀντικαταστήσῃ καί νά ἀλλοιώσῃ τήν ἀποκεκαλυμμένη Ἀλήθεια, παρερμηνεύοντάς Την ἢ διαστρεβλώνοντάς Την. «*Οἰκτρὸν (σοι) πρὸς κέντρα λακτίζειν*» Πράξ. κστ' 14).

Ἡ ἱστορική Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ πορεύθηκε μέσα στοὺς εἴκοσι αἰῶνες διὰ μέσου δοκιμασιῶν καί διωγμῶν ἀσάλευτη, διαφυλάττουσα καί διδάσκουσα τήν Ἀποκεκαλυμμένη Ἀλήθεια, ὁδηγούμενη ἀπὸ τόν Παράκλητον. Στηρίχθηκε ἀκόμη πάνω στό ἀδιαμφισβήτητο καί ἀδιάκοπο χάρισμα τῆς Ἱερωσύνης, ἡ ὁποία Τήν συνδέει μέ τήν ἀνόθευτη Ἀποστολική Διδαχή. Οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας εἶναι γνήσιοι διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων, χειροτονημένοι ἀπὸ γνησίους διαδόχους τους. Ποιὸς ἀπὸ τοὺς «*ποιμένες*» τῶν διαφόρων αἰρετικῶν ὁμάδων μπορεῖ νά ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι διάδοχος τοῦ Ἰγνατίου, τοῦ Πολυκάρπου, τοῦ Βασιλείου, τοῦ Γρηγορίου, τοῦ Χρυσόστομου, τοῦ Φωτίου, τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ, τοῦ Νεκταρίου Πενταπόλεως, τοῦ Λουκᾶ Συμφερουπόλεως, τοῦ Ἐδέσσης Καλλινίκου;

Ἄλλωστε ἡ Ἐκκλησία εἶναι Μία, γιατί Μία εἶναι ἡ Κεφαλή Της, ὁ Χριστός, μέ τόν Ὅποιο ταυτίζεται. Οἱ τίτλοι πού χρησιμοποιοῦν οἱ διάφορες αἰρετικές καί παραχριστιανικές ὁμάδες, ἐνίοτε καί ὁμάδες τῆς «*Νέας Ἐποχῆς*», αὐτοχαρακτηριζόμενες ὡς «*ἐκκλησίες*», εἶναι καταχρηστικοί, εἶναι προσωπεῖα. Καί εἶναι βεβαιωμένο ὅτι προσωπεῖα φέρει μόνο ἡ πλάνη, ἡ αἵρεση, ἡ παραχάραξη τῆς Ἀλήθειας, ἡ προσηλυτιστική δραστηριότητα καί ὁ ἀθέμιτος προσηλυτισμός, ὁ ὁποῖος δέν σέβεται τήν θρησκευτική ἐλευθερία, τό Ἑλληνικό Σύνταγμα καί τά ἀτομικά δικαιώματα.

Εἶναι, λοιπόν, πλέον καί ἀπὸ ἀναγκαῖο νά κατανοήσῃ κάθε Ὁρθόδοξος Χριστιανός τήν ἀνάγκη μιᾶς ὑπεύθυνης καί σοβαρῆς ἀνανέωσης καί ὁλοκλήρωσης τῆς Πίστεώς μας. Νά ἐνημερωθῇ σωστά, χωρίς φανατισμούς καί μισαλλοδοξίες, γιὰ τοὺς τρόπους πού δραστηριοποιεῖται ἡ σύγχρονη πλάνη, ὥστε νά ἀποφεύγῃ τίς παγίδες της. Νά ἐμπιστεύεται τήν Ἐκκλησία ὡς Κιβωτόν Σωτηρίας καί νά συμμετέχει στήν μυστηριακή ζωή. Νά βιώνῃ μέ συνέπεια τίς Εὐαγγελικές ἐντολές.

Οἱ λόγοι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἶναι πάντοτε ἐπίκαιροι, ἰδιαίτερος στήν ἐποχή μας: «*Τό Πνεῦμα ρητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις καί διδασκαλίαις δαιμονίων*» (Α' Τιμ. δ' 1). Καί ὁ Εὐαγγελιστής τῆς Ἀγάπης συμπληρώνει, ἀναφερόμενος στά προσωπεῖα: «*Ἀγαπητοί, μή παντί πνεύματι πιστεύετε, ἀλλά δοκιμάζετε τά πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν, ὅτι πολλοί ψευδοπροφῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τόν κόσμον. Ἐν τούτῳ γινώσκετε τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστόν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστί· καί πᾶν πνεῦμα ὃ μή ὁμολογεῖ τόν Ἰησοῦν Χριστόν ἐν*

σαρκί ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστί· καί τοῦτό ἐστι τό τοῦ ἀντιχριστου ὃ ἀκηκό-
ατε ὅτι ἔρχεται, καί νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστίν ἤδη» (Α΄ Ἰωάν. δ΄ 1-3).